

Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 76 hallituksen esityksen johdosta vuoden 1994 kolmanneksi lisätalousarvioksi

Eduskunta on 11 päivänä lokakuuta 1994 lähettänyt valtiovarainvaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi edellä mainitun hallituksen esityksen n:o 220.

Tämän esityksen yhteydessä valiokunta on käsitellyt eduskunnan 21 päivänä lokakuuta 1994 valiokuntaan lähettämät lisätalousarvioaloitteet:

49 U. Anttila ym.: Määrärahan osoittamisesta varsinaiseen kehitysyhteistyöhön (24.30.66)

50 Jurva ym.: Määrärahan osoittamisesta pelastushelikopterin hankkimiseksi rajavartiolaikokselle (26.90.70)

51 Jurva ym.: Määrärahan osoittamisesta asuntojen korjausavustuksiin (35.45.56)

52 Luukkainen ym.: Valtion nettolainanottoon ehdotetun määrärahan poistamisesta (15.02.01)

53 Luukkainen ym.: Puolustusmateriaalihan- kintoihin ehdotetun määrärahan poistamisesta (27.10.16)

54 Luukkainen ym.: Määrärahan osoittami- sesta työllisyysperusteiseen valtionapuun inves- tointeihin (34.06.62)

55 Mäkelä ym.: Valtion korvaukseen kunnille Suomeen muuttavien toimeentulotukeen osoite- tun määrärahan vähentämisestä (33.28.30)

56 Mäkelä ym.: Pakolaisten ja turvapaikan hakijoiden vastaanottoon osoitetun määrärahan vähentämisestä (33.29.61)

57 Mäkipää ym.: Määrärahan osoittamisesta äitiysavustuksiin (33.15.51)

58 Mäkipää ym.: Määrärahan osoittamisesta valtionapuun työttömyyden lieventämiseen (34.06.61)

59 Nikula: Valtion määräysvallan säilyttämi- sestä Valmet Oy:ssä (32.50.88)

60 Rimmi ym.: Määrärahan osoittamisesta valtionapuun kunnille ja kuntayhtymille työttö- myyden lieventämiseen (34.06.30)

61 Vistbacka ym.: Määrärahan osoittamisesta rataosan Nurmes—Vuokatti—Kontiomäki pe- rusparannukseen (31.58.62)

62 Vistbacka ym.: Määrärahan osoittamisesta valtionapuun kunnille ja kuntayhtymille työttö- myyden lieventämiseen (34.06.30)

Valiokunta on käsitellyt asian ja on saamansa selvityksen perusteella päättänyt asettua puolta- maan hallituksen esityksen hyväksymistä seuraa- vin muutoksin.

MENOT

Pääluku 25

OIKEUSMINISTERIÖN HALLINNONALA

50. Vankeinhoitolaitos

87. Huoneisto-osakkeiden hankkiminen

Momentin perusteluihin on ehdotettu valtuu- tusta tehdä sopimus huoneisto-osakkeiden osta- misesta toimitilojen hankkimiseksi Vankeinhoi- don koulutuskeskukselle siten, että sopimukses- ta aiheutuu valtiolle menoja enintään 32 500 000 mk vuonna 1995. Valtiovarainministeriöltä saa- dun selvityksen perusteella perusteluja täydenne- tään lisäyksellä, jossa todetaan hankinnan rahoittaminen valtiovarainministeriön päälukuan momentin 28.60.87 määrärahasta. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan momentille on tar- koitus lisätä vuoden 1995 talousarvioon 15 000 000 mk.

Valtiovarainvaliokunta edellyttää, että valtio osoittaa toimitilat ministeriöille ja niiden alaisille virastoille ja laitoksille en- sisijaisesti omistamistaan tiloista.

Momentti muuttuu seuraavaksi:

Toimitilojen hankkimiseksi Vankeinhoi- don koulutuskeskukselle saadaan tehdä sopimus huoneisto-osakkeiden ostamisesta siten, että so- pimuksesta aiheutuu valtiolle menoja enintään 32 500 000 mk vuonna 1995. *Huoneisto-osakkei- den hankinta rahoitetaan valtiovarainministeriön*

pääluokan momentin 28.60.87 (Kiinteistöjen ja huoneisto-osakkeiden hankkiminen) määrärahas-ta. Momentille ei edellä olevan johdosta myön- netä määrärahaa.

Pääluokka 28

VALTIOVARAINMINISTERIÖN HALLINNONALA

87. Rahoitusmarkkinoiden vakauttaminen

89. *Pankkitoiminnan tukeminen* (siirtomäärä- raha 3 v)

Käsitellessään kuluvan vuoden varsinaista ta- lousarviota valtiovarainvaliokunta on asiaa kos- kevassa mietinnössään n:o 81 todennut momen- tin kohdalla seuraavaa:

”Hallituksen esitystä n:o 267 koskeneessa lau- sunnossaan n:o 5 esitettyyn viitaten valtiovarain- valiokunta on pitänyt välttämättömänä selvittää puheena olevassa asiassa kaikki kysymyksen tulevat vastuukysymykset myös riippumatonta erityistarkastusta käyttäen. Valiokunta toistaa lausunnossaan esittämänsä.

Valiokunta edellyttää, että on selvitettävä en- sisijaisesti säästökassan ja koko konsernin joh- don vastuu, toiseksi konsernin ja säästökassan tilintarkastajien vastuu sekä myös säästökassa- toimintaa valvovan valtiovarainministeriön vas- tuu.

Valiokunta edellyttää, että valtio turvaa tuen avoimuuden julkistamalla riittävät tiedot an- netun tuen määrästä ja jakautumisesta sekä antaa valtiovarainvaliokunnalle aikanaan selvityksen siitä, että tehdyt ratkaisut ovat yhteiskunnan kannalta olleet edullisimmat.”

Valiokunta kiirehti edellä tarkoitettujen selvi- tysten loppuun saattamista sekä valtiovarainva- liokunnan edellyttämää asiassa valtiovarainva- liokunnalle annettavaa selvitystä.

99. Valtiovarainministeriön hallinnonalan muut menot

23. *Liikevaihtovero- ja arvonlisäveromenot* (ar- viomääräraha)

Momentin perustelujen mukaan määrärahaa saa käyttää enintään 185 miljoonaa markkaa momentin 31.58.62 määrärahalla 1.1.1994 lukien hankittujen tavaroiden ja palvelujen ostoihin si-

ältyvien liikevaihto- ja arvonlisäverojen maksa- miseen. Valtiovarainministeriöltä saadun selvi- tyksen perusteella edellä tarkoitettu arvonlisäve- romääräraha korotetaan Valtionrautateiden te- kemän tarkistuslaskelman mukaisesti 223 mil- joonaksi markaksi. Momentin loppusumma ei edellä todetun johdosta muutu.

Momentti muuttuu seuraavaksi:

(1. kappale kuten hallituksen esityksessä)

Lisäksi momentin perusteluja muutetaan si- ten, että määrärahaa saa käyttää myös momen- tin 31.58.62 määrärahalla 1.1.1994 lukien hanki- tujen liikevaihto- ja arvonlisäverollisten tavaroi- den ja palvelujen ostoihin sisältyvien liikevaihto- ja arvonlisäverojen maksamiseen enintään 223 000 000 mk. Momentille ei tämän johdosta myönnetä lisäämäärärahaa.

Pääluokka 29

OPETUSMINISTERIÖN HALLINNONALA

98. Liikunnan ja nuorisonkasvatustyön tukeminen

50. *Veikkauksen ja raha-arpajaisten voittova- rat liikunnan ja nuorisonkasvatustyön tukemiseen* (arviomääräraha)

Valiokunnan saamien tietojen mukaan ope- tusministeriöön on tullut yli 200 anomusta lii- kuntapaikkojen rakentamis- ja peruskorjaus- avustuksista. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan liikuntapaikkojen peruskorjaushank- keissa on paljon perusteltuja ja hyvin suunnit- tuja hankkeita. Valiokunta pitää tärkeänä, että avustuksia myönnettäessä otetaan huomioon hankkeiden tarpeellisuuden ja tarkoituksenmu- kaisuuden lisäksi kyseisen liikuntapaikan realis- tiset taloudelliset selviämismahdollisuudet.

Pääluokka 32

KAUPPA- JA TEOLLISUUSMINISTERIÖN HALLINNONALA

50. Teollisuuden ja sitä palvelevan tutkimuksen edistäminen

42. *Tuki elintarviketeollisuuden investointeihin ja tuotantorakenteen sopeuttamiseen* (siirtomää- räraha 3 v)

Valiokunta ehdottaa, että momentin perusteluihin tehdään valtiovarainministeriöltä saadun selvityksen mukainen teknisluonteinen täsmennys.

Momentti muuttuu seuraavaksi:

(1. kappale kuten hallituksen esityksessä)

Määrärahaa saa käyttää teollisuudelle maataloustuotteiden jalostus- ja markkinointiolosuhteiden kehittämiseen tähtävien investointien tukemiseen sekä tuotannon lopettamisesta aiheutuvien ja muihin niihin verrattavien kustannusten korvaamiseen. Lisäksi määrärahaa saa käyttää enintään kolmea henkilötyövuotta vastaavan henkilöstömäärän palkkaamiseen määräaikaiseen työsuhteeseen ja muihin toimintamenoihin sekä elintarviketeollisuuden sopeuttamista edistäviin tutkimuksiin ja selvityksiin. Valtioneuvosto päättää tuen maksamisen tarkemmista ehdoista.

88. Osakehankinnat (siirtomääräraha 3 v)

Hallituksen esityksen mukaan valtioneuvosto saa hyväksyä omistusjärjestelyjä, joiden seurauksena on mahdollista muun ohella luopuminen valtion yhden kolmanneksen määrävähemmistöasemasta Valmet Oy:ssä. Valiokunta katsoo, että Valmet Oy:n omistusjärjestelyn ehdoksi tulee asettaa valtion määräysvallan säilyttämisen puolustuslaitosta palvelevan Valmet Oy:n teollisuuden osalta.

Momentti muuttuu seuraavaksi:

Momentin perusteluja muutetaan siten, että valtioneuvosto saa hyväksyä omistusjärjestelyjä, joiden seurauksena luopuminen valtion kahden kolmanneksen määrävähemmistöasemasta Kemira Oy:ssä kuitenkin määräysvalta tässä yhtiössä säilyttäen, luopuminen määräysvallasta Rautaruukki Oy:ssä määrävähemmistöasema säilyttäen ja luopuminen yhden kolmanneksen määrävähemmistöasemasta Valmet Oy:ssä on mahdollista *kuitenkin siten, että valtio säilyttää Valmet Oy:n puolustuslaitosta palvelevan teollisuuden valtion määräysvallassa*. Momentille ei tämän johdosta myönnetä lisämäärärahaa.

89. Sijoitukset valtion pääomasijoitusyhtiöön (siirtomääräraha 2 v)

Valtiovarainvaliokunnan mielestä on tärkeää, että osa nyt käytettävissä olevista varoista suunnataan yritystoiminnan alkuvaiheessa olevien yritysten rahoittamiseen. Tällä tavoin varmistetaan rahoitukselle suurin mahdollinen vaikutta-

vuus. Valiokunnan käsityksen mukaan momentin selvitysosassa lausutussa lähdetään siitä, että pääomarahasto täydentäisi Sitran ja Start Fund of Kera Oy:n toimintaa.

Valiokunnan käsityksen mukaan momentin selvitysosan kolmannessa kappaleessa olisi tullut todeta, että valtio harjoittaa tällä hetkellä riskisijoitustoimintaa Sitran ja Start Fund of Kera Oy:n kautta. Niiden toiminnassa suoria sijoituksia on kohdistettu lähinnä yritysten elinkaaren alkuvaiheen edistämiseen. Käytettävissä olevista varoista kohdistettaisiin merkittävä osa Start Fund of Kera Oy:n ja alueelliseen riskisijoitusverkostoon kuuluvien yhtiöiden kautta yritystoiminnan alkuvaiheessa olevien yritysten rahoittamiseen. Lisäksi valtion pääomasijoitusyhtiö täydentäisi tätä järjestelmää toteuttamalla rahasto-sijoituksia myös muissa elinkaarivaiheissa oleviin yrityksiin. Sijoituksia voitaisiin tehdä sekä julkisiin että yksityisiin riskirahastoihin.

Hyväksyessään valtion osakeyhtiömuotoisen pääomasijoitusyhtiön perustamisen valiokunta katsoo, että niistä merkittävistä sijoituskohteista, joihin tämän ns. rahastojen rahaston varoja kanavoituu, tulee tarvittaessa tehdä ympäristövaikutusten arviointi ennen sijoituspäätöstä.

51. Yritystoiminnan alueelliset rahoitustoimenpiteet

49. Yritysten investointi- ja kehittämishankkeiden tukeminen (arviomääräraha)

Momentin perustelujen mukaan uusia avustuksia saa myöntää enintään 690 miljoonaa markkaa. Valtiovarainministeriöltä saadun selvityksen perusteella myöntämisvaltuutta korotetaan 120 miljoonalla markalla eli 810 miljoonaksi markaksi. Myöntämisvaltuuden korotus aiheutuu toteuttamis- ja rahoituskelpoisten hankkeiden merkittävästä kasvusta sekä Enso-Veitsiluoto-ratkaisuun liittyvästä Pohjois-Suomen investointien tuesta. Momentin loppusumma ei edellä todetun johdosta muutu.

Momentti muuttuu seuraavaksi:

(1. kappale kuten hallituksen esityksessä)

Lisäksi momentin perusteluja muutetaan siten, että uusia avustuksia saa myöntää enintään 810 000 000 mk.

Pääluokka 33**SOSIAALI- JA TERVEYSMINISTERIÖN
HALLINNONALA****19. Eläkevakuutus**

52. Valtion osuus yrittäjien eläkelaista johtuvista menoista (arviomääräraha)

Arvioitua pienemmän vakuutusmaksutulon aiheuttamasta valtion rahoitusosuuden kasvusta johtuen momentille lisätään valtiovarainministeriöltä saadun selvityksen perusteella 20 000 000 markkaa.

Momentti muuttuu seuraavaksi:

Momentille myönnetään lisäystä 92 000 000 mk.

TULOT**Osasto 15****LAINAT****02. Valtion nettolainanotto***01. Nettolainanotto*

Hallituksen esityksen mukaan momentille merkitään lisäystä tulona 440 000 000 mk. Lisätalousarvioon tehdyn lisäyksen kattamiseksi valiokunta ehdottaa, että momentille lisätään 20 000 000 mk. Samalla valiokunta toteaa, että nettolainanoton lisäys on rahoitettavissa jo myönnettyillä lainanottovaltuuksilla.

Momentti muuttuu seuraavaksi:

Momentille merkitään lisäystä tulona 460 000 000 mk.

Hallituksen esityksen mukaan ehdotetaan tuloihin yhteensä 3 334 793 011 markan lisäystä ja menoihin 3 337 553 000 markan lisäystä. Ehdotettujen muutosten jälkeen olisivat kuluvan vuoden budjetoidut tulot ja menot alkuperäinen talousarvio sekä aikaisemmin hyväksytty lisätalousarvio huomioon ottaen seuraavat:

— tulot 199 887 588 011 markkaa

— menot 199 882 659 000 markkaa.

Helsingissä 2 päivänä joulukuuta 1994

Tällä lisätalousarviolla muutettu talousarvion taulukko olisi siten 4 929 011 markkaa ylijäämäinen.

Valiokunta on tehnyt lisäksi ehdotettuihin menoihin muutoksen, joka lisää menoja 20 000 000 markkaa, ja merkittyihin tuloihin muutoksen, joka lisää tuloja 20 000 000 markkaa. Talousarvio on siten valiokunnan ehdottamien muutosten jälkeen 4 929 011 markkaa ylijäämäinen.

Edellä lausuttuun viitaten ja muilta kohdin hallituksen esityksen perusteluihin yhtyen valiokunta kunnioittaen ehdottaa,

että Eduskunta päättäisi hyväksyä seuraavat muutokset vuoden 1994 talousarvioon:

NUMEROTAULUKKO

(Kuten hallituksen esityksessä, paitsi että

momentille 33.19.52 merkitään lisäystä 20 000 000 markkaa sekä tulumomentille 15.02.01 merkitään lisäystä 20 000 000 markkaa.)

Samalla valiokunta ehdottaa,

että lisätalousarvioaloitteet n:ot 49—62 hylättäisiin.

Valtiopäiväjärjestyksen 86 §:n mukaan Eduskunta päättää talousarvion julkaisemisesta Suomen säädöskokoelmassa. Talousarviota noudatetaan siitä alkaen, kun se on julkaistu. Valiokunta ehdottaa, että lisätalousarviota sovelletaan 15 päivästä joulukuuta 1994 alkaen. Edellä lausuttuun viitaten valiokunta kunnioittaen ehdottaa,

että Eduskunta päättäisi julkaista tämän lisätalousarvion Suomen säädöskokoelmassa, ja

että sitä sovelletaan 15 päivästä joulukuuta 1994 alkaen.

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa puheenjohtaja Saari (osittain), varapuheenjohtaja Luttinen, jäsenet Heikkinen, Hämäläinen, Jokiniemi, Jääskeläinen, Laaksonen, Lahtinen (osittain), Lahti-Nuuttila, Luukkainen, Malm, Mäki-Hakola (osittain), Ranta, Ryyänen (osittain), Sasi, Tiuri, Turu-

nen, Törnqvist, Vihriälä ja Vähäkangas sekä varajäsenet Apukka (osittain), Backman (osittain), Hurskainen (osittain), Linnainmaa (osittain), Nyby (osittain), Näsi (osittain), Rauramo (osittain), Renko, T. Roos (osittain) ja Saastamoinen (osittain).

Vastalauseita

I

YLEISPERUSTELUT

Vuoden 1994 kolmas lisätalousarvio on tämän hallituksen 14. lisäbudjetti. Valtion menoja on kasvatettu lisäbudjeteilla yhteensä noin 60 miljardilla markalla vuosien 1991—1994 aikana. Näin hallitus on rajusti poikennut asettamistaan vuosittaisista menoraameista. Hallitus on joutunut turvautumaan lisätalousarvioihin, koska varsinaiset talousarviot on laadittu virheellisten talouskehitysarvioiden varaan. Lisäksi hallitus on siirtänyt varsinaisista talousarvioista menoja lisäbudjetteihin päästäkseen asettamiinsa menoraameihin.

Käsittelyssä oleva lisätalousarvio lisää valtion menoja 3,3 miljardilla markalla. Suurimmat lisämäärärahat ovat työttömyysturvamenoihin, työllisyyden hoidon eri toimenpiteisiin, viljan vientitukeen ja puolustusmateriaalihankintoihin. Näistä puolustushankintamääräraha (500 milj. mk) sekä työllisyyden hoidon määrärahoista ainakin osa lienee siirretty kolmanteen lisätalousarvioon, jotta hallitus saisi vuoden 1995 varsinaisen talousarvion asettamiinsa menoraameihin. Lisätalousarviossa on ilmeisesti muitakin vastaavanlaisia menoeria, jotka kuuluisivat vuoden 1995 varsinaiseen talousarvioon.

Kolmas lisätalousarvio on perinteinen. Maatalouden menoja lisätään jälleen. Maa- ja metsätalousministeriön pääluokassa lisätään menoja nettomääräisesti noin 500 miljoonalla markalla. Epäselvää on, riittävätkö ne. Lisäksi sosiaali- ja terveysministeriön pääluokassa on maatalouden lomituspalveluihin lähes 100 miljoonan markan lisämääräraha. Lomitustoiminnan määrärahaa perustellaan ennakoitua laajemmalla käytöllä. Peruste vaikuttaa kyseenalaiselta, koska määrära-

hajojen tarve pitäisi olla maatalouden erinomaisen tilastoinnin vuoksi tarkkaan arvioitavissa etukäteen. Todellisuudessa lienee kysymys määrärahojen tietoisesta aliarvioinnista varsinaisessa talousarviossa.

Hallitus on halunnut luoda käsityksen, ikään kuin lomitusrahoissa säästettäisiin. Todellisuudessa määrärahat pysyvät jokseenkin edellisen vuoden tasolla, kun otetaan huomioon lomituksen piirissä olevien viljelijöiden lukumäärän väheneminen.

Katsomme, että hallitus on laatiessaan varsinaisia talousarvioita ja pyrkiessään asettamiinsa menoraameihin siirtänyt osan menoista lisäbudjetteihin. Vuoden 1995 menoja on siirretty käsiteltävänä olevaan lisätalousarvioon.

Osin valtionyhtiöiden omistusjärjestelyihin ja valtionyhtiöiden myynnistä saatavien tulojen käyttöön liittyen hallitus esittää valtion pääomaisijoitusyhtiön perustamista. Emme ole täysin vakuuttuneita perustettavan rahoitusyhtiön tarpeellisuudesta, koska jo olemassa olevat rahoituslaitokset Postipankki, Kera Oy ja Sitra voivat varsin laajasti täyttää riskirahoittajan tehtävän, kun niiden oma pääomansaanti turvataan valtiomistajan toimesta.

Katsomme, ettei perustettavaksi ehdotettua sijoitusyhtiötä tule vastaisuudessa rahoittaa pääasiassa valtionyhtiöiden osakkeita tai muuta valtion omaisuutta myymällä. Yhtiön rahoitus tulisi järjestää muulla tavalla valtion talousarvion puitteissa lisäämättä kuitenkaan yritystukia. Perustettavan sijoitusyhtiön erityisvelvollisuudeksi tulisi asettaa valtion omien yritysten riskirahoituksen turvaaminen.

Hallitus on esittänyt jo useammassa lisätalousarviossa eri valtionyhtiöiden omistussuhte-

siin muutoksia ilman, että eduskunnalle olisi annettu hallituksen esitysten pintapuolisuuden vuoksi mahdollisuutta käydä laajaa ja seikkape- räistä keskustelua harjoitettavasta valtionihtiö- politiikasta. Valtionihtiöiden omistusjärjestelyillä ei ole yksin pääomien hankkimisen kannalta merkitystä, vaan valtionihtiöillä on tunnustettu olevan suuri aluepoliittinen ja teollisuuden rakennepoliittinen merkitys. Näin ei ole hyväksyttävää, että valtionihtiöiden yksityistämistä pyritään suorittamaan ikään kuin vaiivihkaa ilman, että eduskunnalle olisi esitetty selvityksiä yksityistämisen vaikutuksista.

Edellä todetun perusteella ehdotamme,

että yleisperusteluissa lausuttaisiin:

1. ”Valiokunta toteaa, että valtionihtiöiden omistusasemaan lisäbudjetissa tehdyt muutokset on puutteellisesti valmisteltu ottamatta huomioon valtionihtiöiden alue- ja rakennepoliittista merkitystä valtion harjoittamassa teollisuuspolitiikassa. Tämän vuoksi valiokunta edellyttää, että hallitus valmistele kiireellisesti eduskunnalle valtionihtiöpolitiikkaa koskevan selonteon, jonka pohjalta eduskunta voi suorittaa omat linjauksensa valtionihtiöiden kehittämiseksi.”

2. ”Valiokunta toteaa, että lisäbudjettien määrän vähentämiseksi hallituksen tulisi arvioida määräraharatpeet huolellisemmin sekä budjetoida kaikki tiedossa olevat menot varsinaiseen talousarvioon.”

MENOT

Pääluokka 32

KAUPPA- JA TEOLLISUUSMINISTERIÖN HALLINNONALA

50. Teollisuuden ja sitä palvelevan tutkimuksen edistäminen

(88.) *Osakehankinnat* (siirtomääräraha 3 v)
Momentin perusteluja esitetään muutettavaksi siten, että valtioneuvosto saisi hyväksyä omis-

tussuhteiden muutoksiin johtavia järjestelyjä Kemira Oy:ssä, Rautaruukki Oy:ssä ja Valmet Oy:ssä. Omistusjärjestelyjä esitettäessä ei ole otettu riittävästi huomioon valtionihtiöiden keikeistä roolia niin työllisyyden kuin alueellisen kehityksen kannalta. Hallituksella ei ole selkeää linjaa valtionihtiöiden kehittämisestä, joten ratkaisuja tehdään pala palalta lisätalousarvioiden yhteydessä. Hallituksen valitsema valtionihtiöiden yksityistämistapa ei nauti luottamusta myöskään kyseisten yritysten henkilöstön keskuudessa.

Edellä todetun perusteella ehdotamme,

että momentti 32.50.88 poistettaisiin.

51. Yritystoiminnan alueelliset rahoitustoimenpiteet

49. *Yritysten investointi- ja kehittämishankkeiden tukeminen* (arviomääräraha)

Myöntämisvaltuuksia korotetaan 120 miljoonalla markalla, jolloin koko myöntämisvaltuudeksi tulee 810 miljoonaa markkaa. Myöntämisvaltuuden korotusta perustellaan Enso-Veitsiluoto-ratkaisuun liittyvillä Pohjois-Suomen investointien tukemisella.

Valiokunnalle ei ole annettu minkäänlaista selvitystä, millaisiin kohteisiin myöntämisvaltuuden lisäys aiotaan käyttää. Epäselvää on, löytyykö rahoille kansantaloudellisesti perusteltavissa olevat käyttökohteet.

Myöntämisvaltuuden korotusta perustellaan myös toteuttamis- ja rahoituskelpoisten hankkeiden merkittävällä kasvulla. Perustelu on vähintäänkin kyseenalainen. Todetaanhan vielä kuukausi sitten valmistellun kolmannen lisätalousarvion perusteluissa, että tuen kohteina olevat investoinnit ovat toteutuneet ennakoitua hitaammin.

Valtiontalouden säästötarpeiden vuoksi elinkeinotukia tulisi vähentää. Tätäkin vastustaa vasten esitetty lisäys on kyseenalainen.

Edellä olevan perusteella ehdotammekin,

että momentti hyväksytään siinä muodossa kuin se on hallituksen esityksessä.

Helsingissä 2 päivänä joulukuuta 1994

Matti Luttinen
Jussi Ranta
Sinikka Hurskainen

Tuulikki Hämäläinen
Kerttu Törnqvist
Mats Nyby

Pentti Lahti-Nuutila
Jouni Backman
Timo Roos

II

Työllisyyden parantaminen edellyttää kokonaisohjelmaa, joka takaa kestäväen ja riittävän nopean kokonaistuotannon kasvun sekä sisältää useita muita toimia. Valtioneuvoston mahdollisuudet tällaisen ohjelman aikaansaamiseksi ovat kuitenkin heikot.

Ehdotamme,

että yleisperusteluissa lausuttaisiin:

”Valiokunta toteaa, että valtioneuvosto on omalla toiminnallaan vienyt tilanteen siihen, että edellytykset valtion ja ammatillisten järjestöjen luottamukselliselle yhteistyölle työllisyyden parantamiseksi tarvittavan kokonaisohjelman aikaansaamisessa ovat olennaisesti heikentyneet, ja edellyttää, että valtioneuvosto tunnustaen virheensä pyrkii luottamuksen rakentamiseen sellaisen kokonaisohjelman aikaansaamiseksi, jossa tavoitteena on mm. kestävä ja nopea kokonaistuotannon kasvu, julkisten palvelujen turvaaminen, työajan uudelleen jakaminen, välittömien työllistämistoimien lisääminen sekä oikeudenmukainen verotus.”

MENOT

Pääluokka 24

ULKOASIAINMINISTERIÖN HALLINNONALA

30. Kansainvälinen kehitysyhteistyö

66. *Varsinainen kehitysyhteistyö* (siirtomääräraha 3 v)

Olemme kehitysyhteistyön kohdalla tukeneet ed. Ulla Anttilan ym. lisätalousarvioaloitteen n:o 49 mukaista menonlisäystä.

Ehdotamme,

että momentille 24.30.66 otettaisiin lisäyksenä 50 000 000 markkaa.

Pääluokka 27

PUOLUSTUSMINISTERIÖN HALLINNONALA

10. Puolustusvoimat

16. *Puolustusmateriaalihankinnat* (siirtomääräraha 3 v)

Momentin kohdalla on kysymys maksuerien uudelleen ajoittamisesta, jolloin mm. vuodelta 1995 siirretään täksi vuodeksi 380 miljoonan markan torjuntahävittäjätilaukseen liittyvä rahoitusosuus. Ehdotetulla siirtomenettelyllä saavutetaan asiantuntija-aineiston mukaan muuttaman miljoonan markan säästö. Emme valiokunnassa ole vastustaneet maksatusaikataulun muuttamista, mutta kiinnitämme huomiota siihen, että näin syntyvän vähennyksen tulee myös näkyä ensi vuoden talousarviossa.

Kiinnitämme tässä yhteydessä huomiota myös siihen, että valtion voimakkaan velkaantumisen aiheuttaman säästämistarpeen tulee näkyä puolustusvoimien vuoden 1995 määrärahojen mitoituksessa. Edelleen pidämme mahdollottomana, että Suomi voisi näissä oloissa tai muutoinkin perustaa valmiusjoukkoja Länsi-Euroopan unionin käyttöön rauhanturva- tai muihin sotilaallisiin tehtäviin.

Pääluokka 32

KAUPPA- JA TEOLLISUUSMINISTERIÖN HALLINNONALA

50. Teollisuuden ja sitä palvelevan tutkimuksen edistäminen

88. *Osakehankinnat* (siirtomääräraha 3 v)

Käyttäen hyväksi saamaansa valtuutta valtioneuvosto on luovuttanut osuuden Veitsiluoto Oy:stä Enso-Gutzeit Oy:lle, jossa tällä hetkellä

vielä on valtion osaomistusta. Vuoden 1991 toisessa lisätalousarviossa valtioneuvosto on kuitenkin jo saanut pyytämänsä valtuuden luopua lopustakin valtionomistuksesta Enso-Gutzeit Oy:ssä. Veitsiluoto Oy:n henkilöstö ja maakunnan väki ovat pelänneet, että Veitsiluoto luisuu kokonaan yksityiseen omistukseen, kun Enso on kokonaan yksityistettävissä ja kun Ensolle on taattu mahdollisuus saada lisää omistusta Veitsiluoto Oy:ssä.

Kauppa- ja teollisuusministeri Kääriäinen on eduskunnan täysistunnossa 26.10.1994 todennut Enso-Gutzeitin osalta seuraavaa:

— "... Ensolla valtiolla on määräysvalta. ... tällä hallituksella ja johtamallani kauppa- ja teollisuusministeriöllä ei ole aikeita tästä asemasta poistua."

— "Enson osalta tilanne on hyvin selvä. Valtiolla on määräysvalta, kolmasosa on valtion omistajuudessa. Tämän hallituksen ja kauppa- ja teollisuusministeriön suunnitelmissa ja aikeissa ei ole tätä tilannetta miksikään muuttaa."

Kauppa- ja teollisuusministerin näiden lausumien perusteella on syytä tässä vaiheessa peruuttaa valtioneuvostolle annettu valtuus luopua kokonaan Enso-Gutzeitista. Mikäli jokin myöhempi hallitus ja ministeri sittemmin haluaisivat luopua Enso-Gutzeitista, tulisi heidän tällöin kuitenkin ensin pyytää siihen uusi valtuus.

Ehdotuksemme merkitsee myös, että torjutaan Valmetin, Kemiran ja Rautaruukin osalta valtioneuvoston pyytämät valtuudet.

Ehdotamme,

että momentti 32.50.88 muutettaisiin näin kuuluvaksi:

"Momentin perusteluja muutetaan siten, että (poist.) viitaten kauppa- ja teollisuusministeri Kääriäisen täysistunnossa toistuvasti 26.10.1994 tekemään ilmoitukseen, että hänen johtamallaan kauppa- ja teollisuusministeriöllä ei ole aikeita luopua Ensossa valtion määräysvallasta, peruutetaan vuoden 1991 toisessa lisämääräarviossa myönnetty valtuus, että valtioneuvosto saa hyväksyä omistusjärjestelyjä, joiden toteuttamisen edellytyksenä on luopuminen valtion määräysvallasta Enso-Gutzeit Oy:ssä. Momentille ei tämän johdosta myönnetä lisämäärärahaa."

51. Yritystoiminnan alueelliset rahoitustoimenpiteet

49. *Yritysten investointi- ja kehittämishankkeiden tukeminen* (arviomääräraha)

Mikäli Enontekiön-Muonion valtakunnan verkkoon liittämisen avustus on 80 prosenttia 90 prosentin asemesta, sähkön verollinen hinta nousee Enontekiöllä 2,0 p/kWh ja Muoniossa 3,0 p/kWh. Katsomme, että tällä on merkittävä vaikutus sanottujen sähkölaitosten alueella toimivien yritysten toimintaedellytyksiin, mistä syystä pidämme kohtuullisena yhteensä 4,4 miljoonan markan lisärahoitusta.

Ehdotamme,

että momentin 32.51.49 perusteluissa lausuttaisiin:

"Valiokunta toteaa, että Enontekiön-Muonion liittämiseksi valtakunnan sähköverkkoon on myönnetty investointiavustusta 37 miljoonaa markkaa eli noin 80 prosenttia, kun taas Utsjoen Sähköosuuskunnan osalta avustusta on myönnetty 90 prosenttia, ja katsoo tämän johdosta investointiavustusten myöntämisvaltuuden korottamisen mahdollistavan Enontekiön-Muonion kohdalla avustuksen nostamisen samoin 90 prosentiksi, mikä antaisi paremmat edellytykset elinkeinotoiminnalle, ja edellyttää valtioneuvoston ja asianomaisen ministeriön ryhtyvän toimiin Enontekiön-Muonion avustuksen saattamiseksi samantasoisiksi kuin Utsjoella."

Päälukka 35

YMPÄRISTÖMINISTERIÖN HALLINNONALA

45. Asunto- ja rakennustoimi

56. *Avustukset korjaustoimintaan* (siirtomääräraha 3 v)

Pidämme ehdotettua määrärahaa riittämättömänä. Nykyisen työttömyystilanteen huomioon ottaen olisi ollut perusteluja korottaa määrärahaa hallituksen esittämästä.

Ehdotamme,

että momentille 35.45.56 otettaisiin lisäyksenä 100 000 000 markkaa.

Helsingissä 2 päivänä joulukuuta 1994

Asko Apukka

Timo Laaksonen

III

YLEISPERUSTELUT

Hallitus on ilmoittanut talouspolitiikkansa keskeisen tavoitteen edelleen olevan valtion velkaantumisen pysäyttämisen. Onnistuakseen tässä hallitus on valmis leikkaamaan sosiaaliturva- ja koulutusmenoja jopa vaarantaen kansalaisten toimeentulon ja kunnollisen, tulevaisuutta pohjustavan koulutuksen. Vuosi vuoden jälkeen menoja leikataan, jotta pysyttäisiin ns. budjettirajassa. Hallituksesta on tullut keksimänsä raamin vanki: järkevä säästöpolitiikka käy mahdottomaksi, kun varsinaisen talousarvion lisäksi kuitenkin joudutaan antamaan lukuisia lisätalousarvioita.

Vuoden 1994 kolmannessa lisätalousarviossa hallitus esittää nettolainanoton lisäämistä 440 miljoonalla markalla. Suuri osa lisälainatarpeesta syntyy puolustusvoimien hävittäjähankintojen aikaistamisesta. Vaikuttaa siltä, että vuoden 1994 kolmannella lisätalousarviolla halutaan etukäteen tehdä mahdolliseksi näennäisten säästöjen syntyminen puolustusministeriön menoluokassa vuoden 1995 varsinaisessa talousarviossa.

Valtion velkaantuminen on pidettävä kurissa muuallakin kuin valtionvarainministerin budjettipuheissa. Säästöjen on ensisijaisesti kohdennettava hallinnonaloille, joilla leikkaukset eivät välittömästi vaaranna kansalaisten toimeentuloa: puolustussektori on tällainen alue.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

TULOT

Osasto 15

LAINAT

02. Valtion nettolainanotto

01. Nettolainanotto

Valtion nettolainanottoa ehdotetaan lisättäväksi 460 miljoonaa markkaa. Merkittävä osa lisälainanotosta voidaan välttää, kun puolustusvoimien hävittäjähankintojen aikaistamisesta luovutaan.

Edellä olevan perusteella ehdotan,

että momentilta 15.02.01 vähennettäisiin 460 000 000 markkaa valtion nettolainanottoon osoitetusta määrärahasta.

MENOT

Pääluokka 24

ULKOASIAINMINISTERIÖN
HALLINNONALA

30. Kansainvälinen kehitysyhteistyö

66. *Varsinainen kehitysyhteistyö* (siirtomääräraha 3 v)

Arvioitua pienemmän turvapaikanhakijoiden määrän johdosta pakolaisten ja turvapaikanhakijoiden vastaanottomäärärahaa vähennetään kolmannessa lisätalousarviossa 50 miljoonaa markkaa momentilta 33.29.61. Esitän, että tämä säästynyt summa lisättäisiin varsinaiseen kehitysyhteistyöhön osoitettuun määrärahaan.

Puolet määrärahan lisäyksestä, 25 miljoonaa markkaa, tulee käyttää humanitaariseen avustustyöhön, jonka tarve maailmassa on draamatuisin tavoin kasvanut. Loput 25 miljoonaa markkaa tulee käyttää naisten terveysprojektien rahoittamiseen. Projektien tulee edistää perhesuunnittelua kehitysmaissa. Naisten aseman ja terveydentilan parantaminen sekä ehkäisyneuvonnan antaminen nimenomaan naisille on avain kestävään kehitykseen.

Edellä olevan perusteella ehdotan,

että momentille 24.30.66 otettaisiin lisäyksenä 50 000 000 markkaa.

Pääluokka 27

PUOLUSTUSMINISTERIÖN
HALLINNONALA

10. Puolustusvoimat

16. *Puolustusmateriaalihankinnat* (siirtomääräraha 3 v)

Hallitus esittää vuoden 1994 kolmannessa lisäbudjetissa puolustusvoimien hävittäjähankintojen aikaistamista, mikä merkitsee 502 miljoonan markan lisämäärärahan tarvetta.

Puolustusvoimien on osallistuttava säästötalokoiisiin siinä missä muidenkin hallinnonalojen. Puolustussektorilta on jopa suotavampaa säästää kuin kansalaisten hyvinvointiin suoraan ja välittömästi vaikuttavista menoista. Puolustus-

voimien hävittäjähankintoja ei tule aikaistaa. Päinvastoin voitaisiin pyrkiä lisäsäästöihin myöhentämällä hankintoja.

Edellä olevan perusteella ehdotan,

että momentilta 27.10.16 vähennettäisiin 502 000 000 markkaa puolustusmateriaalihankintoihin osoitetusta määrärahasta.

Päälukka 32

KAUPPA- JA TEOLLISUUSMINISTERIÖN HALLINNONALA

50. Teollisuuden ja sitä palvelevan tutkimuksen edistäminen

88. *Osakehankinnat* (siirtomääräraha 3 v)

Kuluvan vuoden kolmas lisätalousarvio sisältää mm. Valmet Oy:n osakkeiden myynnistä saatavaksi arvioituja tuloja.

Aseiden valmistajana Valmet toimii poliittisesti hyvin vaikeasti hallittavalla alueella. Kun kansallisia asevientimääräyksiämme ollaan ratkaisevasti löyhentämässä, on erityisen tärkeää, että Valmetin kaltaisten yhtiöiden toiminta on eettisesti ja poliittisesti moitteetonta. Siksi valtion tulee huolehtia siitä, että yhtiötä ohjataan Suomen ulkopoliittisia tavoitteita ja meitä sitovia kansainvälisiä ihmisoikeussopimuksia kunnioittavaan kaupankäyntiin.

Edellä olevan perusteella ehdotan,

että momentin 32.50.88 perusteluissa lausuttaisiin:

Helsingissä 2 päivänä joulukuuta 1994

Hannele Luukkainen

"Valiokunta edellyttää, että Valmet Oy:n aseviennissä noudatetaan Suomen ulkopoliittisia tavoitteita ja Suomea sitovia kansainvälisiä ihmisoikeussopimuksia."

Päälukka 34

TYÖMINISTERIÖN HALLINNONALA

06. Työvoimapolitiikan toimeenpano

62. *Työllisyysperusteinen valtionapu investointeihin* (siirtomääräraha 3 v)

Ympäristöministeriön asettama ympäristönsuojelun ja hoidon työllistämisyhmä esitti keväällä 1993 jättämässään mietinnössä, että erilaiset ympäristönsuojelun ja -hoidon tehtävät voisivat työllistää noin 20 000 henkilöä vuodessa.

Työpaikkoja voitaisiin ylläpitää ja luoda erityisesti jätehuollossa, vesihuollossa, maatalouden ympäristönsuojelussa, ilmansuojelussa ja rakennussuojelussa.

Työllisyysperusteista valtionapua investointeihin on lisättävä, ja sitä on kohdennettava ekologiseen työllistämiseen. Esittämäni määräraha 62 miljoonaa markkaa syntyy, kun puolustusvoimien hävittäjähankintojen aikaistamisesta (hallituksen esittämä määräraha 502 miljoonaa mk) luovutaan, vaikka valtion velanoton lisäyksestä luovutaan (hallituksen esittämä lisäys 440 miljoonaa mk).

Edellä olevan perusteella ehdotan,

että momentille 34.06.62 otettaisiin lisäyksenä 62 000 000 markkaa työllisyysperusteiseen valtionapuihin investointeihin.